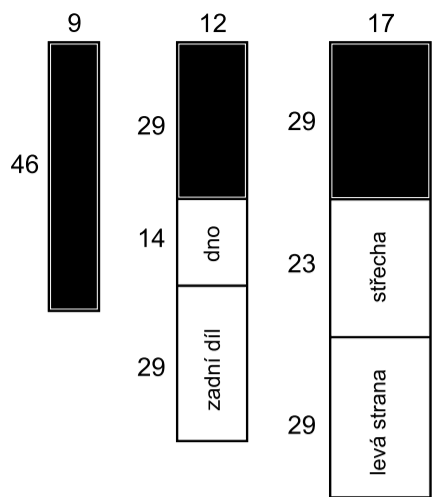


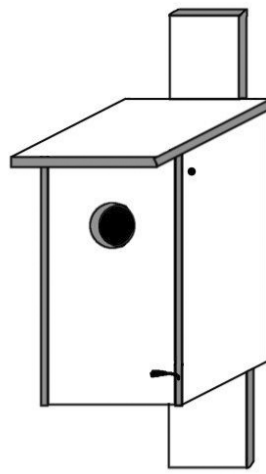
Budka pro sýkoru koňadru krok za krokem

Rozměry dílů jsou uvedeny v centimetrech. Vletový otvor má průměr 3,4 cm.

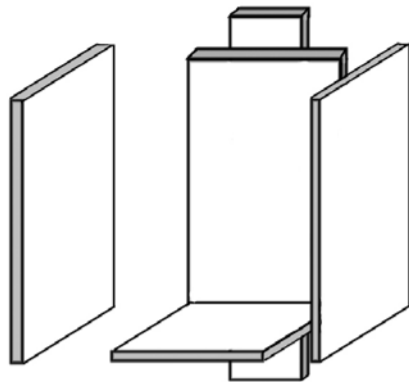


1 Podle nákresu si nařežte jednostranně hoblovaná prkna o síle 2 cm. Vyvrtejte vletový otvor.

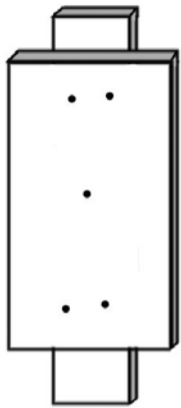
• Přední stěnu drží nahoře 2 hřebíky, dole je uchycena obrtlíkem.



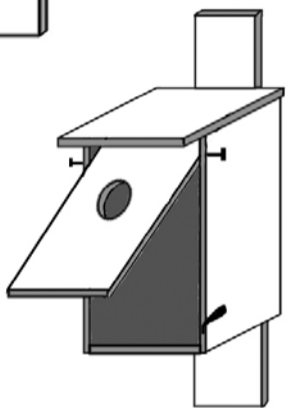
3 Přitlučte k zadní stěně dno a boční stěny tak, aby bylo dno mezi stěnami.



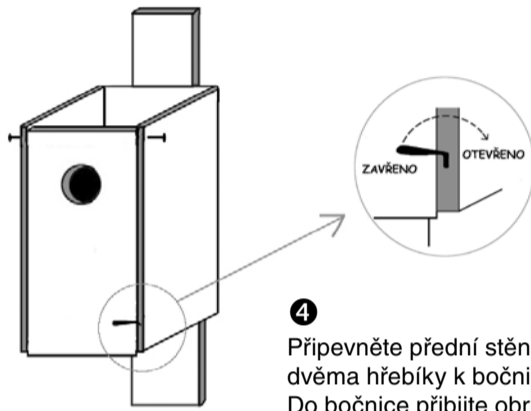
2 Přibijte zadní díl k závěsné liště.



5 Připevněte stříšku.



4 Připevněte přední stěnu dvěma hřebíky k bočnicím. Do bočnice přibijte obrtlík.



Ilustrace A. Havlíčková

Jak ještě můžeme ptákům pomoci

- Především v místech s nedostatkem vody ptáci uvítají napajedla a koupadla. Napajedlem může být mělká miska umístěná na špalku, do které ponoříme například dřívko tak, aby se v ní netopil hmyz. Vyrobit můžeme i malé jezírko umístěné na volné ploše, aby ptáci včas zpozorovali blížící se nebezpečí.
- Vysazováním domácích druhů stromů a keřů poskytneme ptákům potravu (šípky, jeřabiny, ...) a možné hnízdiště. Ptáci mohou hnízdit dokonce i na tzv. ozeleněných střechách – tj. střechách porostlých vegetací.
- Od listopadu do března je vhodné zimní příkrmování. Ptákům můžeme nabídnout jakákoli semena, plody a bobule. Potrava předkládaná ptákům na krmítko by měla být kvalitní a nezkažená, aby ptákům nepůsobila zdravotní potíže, což může vést až k jejich úhynu. Ptáky nikdy nekrmíme těstovinami, slanými, kořeněnými a uzenými výrobky a přepáleným tukem.
- Nepoužíváme chemické postřiky a umělá hnojiva, které ptáky oslabují nebo zabíjí.
- Další nápady, jak pomoci ptákům a dalším zvířatům

v našem okolí najdete na www.zivazahrada.cz.

Při nálezu zraněného ptáka se obraťte na nejbližší záchranou stanici pro živočichy.



Strakapoud u hnízdní dutiny Foto: Petr Šaj



Stloukání ptačích budek v Podblanickém ekocentru ČSOP Vlašim. Foto: L. Kropáčková

Záchraná stanice pro živočichy Vlašim Vám nabízí:

- poradenství pro veřejnost
- každoroční dílny výroby ptačích budek a krmítek
- prodej krmiva pro ptáky, budek a krmítek
- prohlídky záchrané stanice pro živočichy
- osobní nebo finanční spoluúčast na vybraném projektu
- návrhy a realizaci řešení úprav Vaší zahrady pro její přirozené oživení volně žijícími živočichy

Záchraná stanice pro živočichy Vlašim

Pláteníkova 264

258 01 Vlašim

tel./fax: 317 845 169 (záznamník),
317 845 965

e-mail: vlasim@csop.cz

www.csopvlasim.cz

Pohotovostní telefon (pro nahlášení živočicha nalezeného na území obcí s rozšířenou působností Benešov, Čáslav, Humpolec, Kutná Hora, Pacov, Pelhřimov, Říčany a Vlašim):

777 800 460

Vytlačeno na recyklovaném papíře.

Autor textů: Lucie Kropáčková
Barvené kresby budek: Vladislav Divin
Sázba: dZion
Použitý a doporučený zdroj informací:
Zasadil F.: Ptačí budky, Praha, ČSOP, 2001, 136 s.
www.birdlife.cz
www.csop.cz

Vydáno v rámci programu Českého svazu ochránců přírody „Ochrana biodiverzity“, podpořeného Lesy České republiky s.p. a Ministerstvem životního prostředí.
Ministerstvo životního prostředí
České republiky
LESY ČR
Generální partner programy
Ochrana biodiverzity
<http://biodiverzita.csop.cz>

Vydala ZO ČSOP Vlašim,
Pláteníkova 264, 258 01 Vlašim, tel./fax: 317 845 169, 317 845 965
e-mail: vlasim@csop.cz, www.csopvlasim.cz
účet: Česká spořitelna a. s., Vlašim číslo účtu 322 147 339 / 0800

ČESKÉ SPOŘITELNY
NADACE

www.zvirevnouzi.cz

Prosíme, podpořte Záchranou stanici pro živočichy Vlašim! Pošlete svůj dar na účet č. 33 55 33 22 / 0800, var. symbol 0209, u ČS, a. s. nebo pošlete dárcovskou SMS ve tvaru DMS ZVIREVNOUZI VLASIM na číslo 8777.
(platí pro všechny operátory a Telefonica O2) (účtování DMS: 30 Kč, příjemce Vaší pomoci) obdílí 27 Kč)

ZVÍŘE V NOUZI
ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY
DMS
DAROVSKÁ SMS

PTAČÍ BUDKY



Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody Vlašim

Ptákům nejvíce pomůžeme, pokud budeme krajinu obhospodařovat tak, aby zde ptáci přirozeně našli dostatek potravy, úkrytů i hnízdních možností, např. ponecháním doupných stromů, v jejichž dutinách nacházejí ptáci vhodné hnízdní příležitosti. Tam, kde je doupných stromů nedostatek, můžeme ptákům pomoci umístěním budek.

Zásady pro výrobu ptačích budek

- Budku vždy vyrábíme bez bidélka, aby se nestala přístupnou pro predátory.
- Používáme alespoň 2 cm silná vyschlá prkna a hřebíky 2,5 krát delší než je síla použitých prken.
- Prkna mohou být z vnější strany ohoblovaná, vnitřní dutinu ponecháme drsnou, aby se v ní ptáci mohli lépe pohybovat.
- Budku vyrábíme otevíratelnou kvůli čištění.
- Důkladně upevníme zejména závěsnou lištu.
- Dno přibíjíme vsunutě mezi boční stěny.
- Životnost budky značně prodloužíme překrytím střechy nepropustnou krytinou nebo impregnačním nátěrem, případně přírodním odstínem netoxické barvy.



Výroba budek s dětmi přináší spoustu zábavy. Foto: L. Kropáčková

Typy budek

Budky rozlišujeme podle vnitřních rozměrů hnízdní dutiny (rozměry dna a hloubka dutiny) a tvaru vletového otvoru. Velikost vletového otvoru určuje druhy ptáků, kteří budku obsadí a znemožňuje obsazení budky většími a často i konkurenčně silnějšími druhy.

Tabulka rozměrů ptačích budek:

Typ budky	Vletový otvor (mm)	Minimální rozměry dna (cm)	Minimální hloubka dutiny (cm)
modřinka	27 - 28	12 x 12	20 - 25
koňadra	33 - 34	12 x 14	20 - 25
lejsek	30 x 45 (50)	14 x 14	18 - 20
špaček	45 - 50	15 x 15	25 - 30
kavka	60 - 70	20 x 20	35
doupnák	80 - 120	30 x 30	40



Dno přibíjíme vsunutě mezi boční stěny.



Vhodným termínem pro vyvěšování budek je podzim nebo časné jaro. Foto: L. Kropáčková

Vyvěšování

Vhodná výška umístění budek pro drobné pěvce jsou 2 – 4 metry. Vletový otvor je vhodné orientovat na jih nebo jihovýchod. Ptáci raději osídlují budky vyvěšené na světlém a přehledném místě než v hustém porostu. V blízkosti vletového otvoru by neměly být v dosahu větve, ze kterých by mohli útočit predátoři. Umístění budek volíme na málo nápadném místě.

Budku ke stromu buď přibijeme hřebíky, nebo zavěsíme pomocí drátu na silnější větev. Na strom vyvěšujeme pouze jednu budku tak, aby ji od sousední budky dělilo alespoň několik metrů.

Pokud ptáky hnízdící v budce napadne predátor, je pravděpodobné, že se na stejné místo bude vracet. Tomu lze předejít každoročním přemístováním budek.

Kontrola a údržba budek

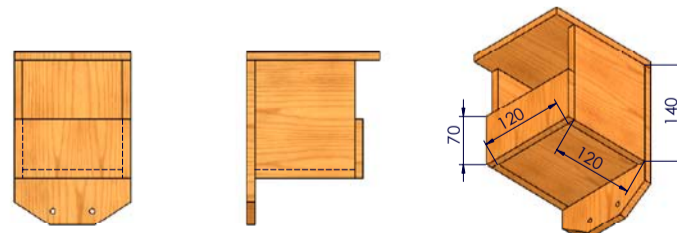
Po skončení hnízdní sezóny je potřeba budku vyčistit a v případě potřeby ji opravit. Nejlepším obdobím je studená část roku, kdy není aktivní hmyz a parazité, kteří se v budkách vyskytují a ptákům hnízdění velmi znepříjemňují a oslabují mláďata.

Polobudky

Jsou určeny především pro rehky, konipasy a lejska šedého, ale zahnízdí v nich i další druhy ptáků. Minimální vnitřní rozměry hnízdní dutiny polobudky jsou 12 x 12 x 12 cm. Vletový otvor by měl zaujímat třetinu až polovinu přední stěny. Polobudky pro rehky domácí zavěšujeme pod střechy nižších budov ve výšce dva až pět metrů nad zemí, pro lejsky šedé na staré stromy, zdi nebo plochy v zahradách a parcích do výšky okolo dvou metrů a pro konipasy na břehy potoků či zdi v jejich blízkosti do výšky jednoho až dvou metrů nad vodní hladinu.



Rehek domácí Kresba: Simona Prokešová



Hnízdní výklenky

Ptákům využívajícím polodutiny můžeme vytvořit vhodné hnízdiště při stavbě budov a přístřešků, zděných plotů, hranic dřeva atd. například vynecháním cihel nebo vytvářením klasické polobudky, zabudováním trubky apod. Dbáme na to, aby výklenek byl na místě špatně dostupném pro predátory (např. hladká zeď) a aby rozměry odpovídaly doporučeným rozměrům polobudek. Velkou výhodou výklenků ve stavbách je jejich malá nápadnost pro predátory a další nevídané návštěvníky ptačích hnízd. Důležitá je též větší životnost oproti klasickým polobudkám.

Ochrana proti predátorům

Budky jsou v přírodě nápadné a přitahují tak pozornost koček, kun nebo strakapoudů. Proto je velmi důležité budku proti nevídaným hostům důkladně zabezpečit.

- Bidélko zpřístupňuje vetřelcům vletový otvor, místo něj můžeme pod vletový otvor na vnitřní stranu umístit malou lištu. Tato lišta zároveň ztěžuje kunám a kočkám vytahování mláďat z budky.
- Určitou ochranou hnízda s vejci či mláďaty je dostatečná vzdálenost spodního okraje vletového otvoru ode dna budky (rozměry viz tabulka).
- Proti strakapoudům opatříme vletový otvor pozinkovaným plechem o rozměrech cca 10 x 10 cm, v jehož středu vyřízneme otvor o cca 1 – 2 mm větší, než je vletový otvor v budce. Okraje plechu pečlivě zarovnáme a obrousíme, aby se o něj ptáci při vlezání do budky neporanili, a dobře připevníme, aby se za něj nezachytili drápkem. Místo plechu můžeme též použít pevnější plast.



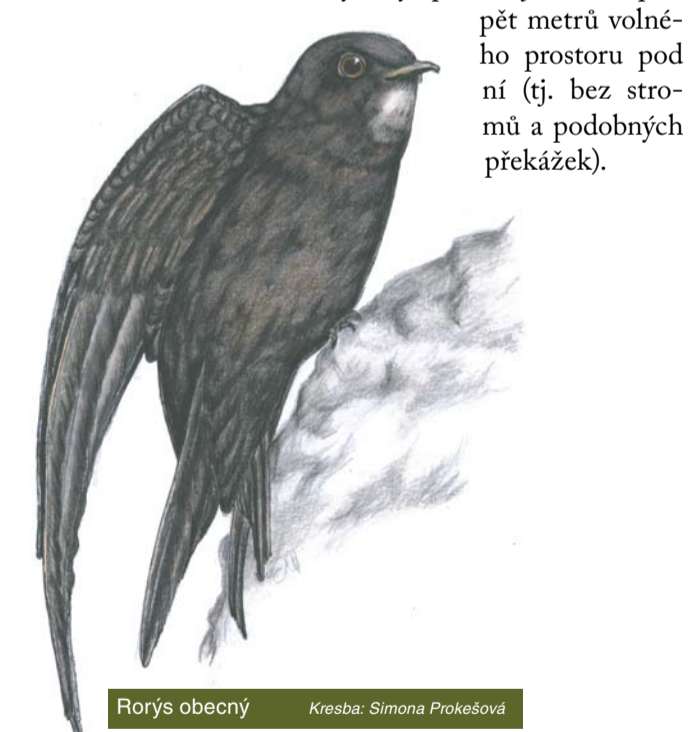
Sýkora modřinka Foto: Petr Šaj

Budky pro rorýse

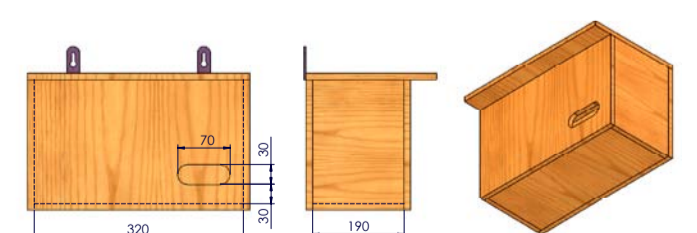
Přestože se rorýsi dobře přizpůsobili životu ve městech, v posledních letech jich výrazně ubývá. Hlavní příčinou jsou rekonstrukce a zateplování vyšších budov. Řešením jsou šetrné stavební práce na místech osídlených rorýsi prováděné nejlépe mimo hnízdní dobu (od poloviny dubna do poloviny srpna) nebo výroba ptačích budek.

Rorýs může obsazovat budky určené pro jiné druhy ptáků (zejména špačnky), ale můžeme pro něj vyrobit budku na míru. Budky pro rorýse vyvěšujeme pod střechy budov a můžeme je umístit i na balkony ve vyšších patrech domů. Pro vzletnutí z budky rorýs potřebuje ale alespoň

pět metrů volného prostoru pod ní (tj. bez stromů a podobných překážek).



Rorýs obecný Kresba: Simona Prokešová



Návody na stavbu dalších typů ptačích budek se zvláštěními nároky na hnízdní dutinu získáte v knize P. Zasadila „Ptačí budky“ nebo v Podblanickém ekocentru ČSOP Vlašim.